

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

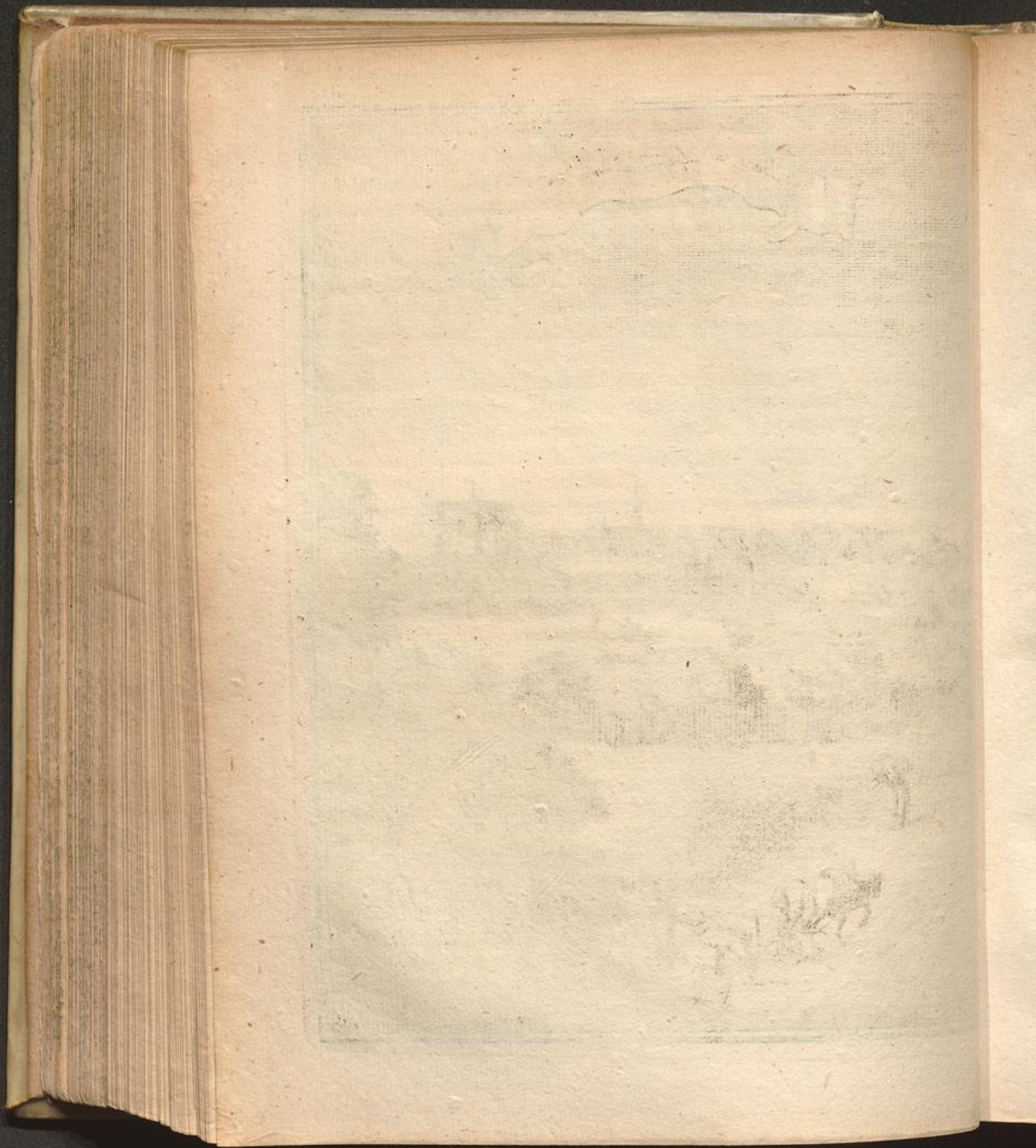
Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

Boca ad Luppiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

giè
od
na-
Al-
rn.
or-
or-
m,
ifi.
s, à
um
um
in-
der
no-
er-
ad
m-
ni.
Di-
ta-
ge;
co-
xi-
or!
vi-
m,
wi-
um
Mo-
in-
illa
CA-

BOCA AD LUPPIAM.

MEMORIÆ. SACRUM.

BOCA. VETUS. CAROLO. MEMORABILIS. HOSPITE. PAGUS
LUPPIA. QUAM. RAPIDIS. PRÆTERIT. AMNIS. AQUIS
ANGARIOS. VIDIT. PACEM. VENIAMQUE. PRECANTES
SUPPLICITER. FRANCO. SUBDERE. COLLA. JUGO
OBSIDIBUSQUE. DATIS. JURANDO. JURE. PACISCI
OBSEQUII. STABILEM. TEMPUS. IN. OMNE. FIDEM
ANGARIÆ. GENS. VICTA. SACRO. LÆTARE. TRIUMPHO
QUEM. CAROLUS. DE. TE. RELIGIOQUE. TULIT
SI. SUB. REGE. PIO. LIBERTAS. GRATIOR. EXSTAT
SERVITIO. MAGIS. ES. LIBERA. FACTA. TUO

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BARO
DE. FURSTENBERG

BOCÆ. CELEBRI. OLIM. PAGO. UBI. CAROLUS. MA-
GNUS. FRANCORUM. REX. ANGARIOS. DATIS. OB-
SIDIBUS. ET. JURE JURANDO. FIDEM. OBSEQUII.
FIRMANTES. AN. DCC. LXXV. IN. DITIONEM. ACCE-
PIT. ET. A. SANCTÆ. MEMORIÆ. BADURADO. PA-
DERBORNENSI. EPISCOPO. RELIQUIÆ. B. LANDO-
LINI. CONF. QUAS. E. CAMERACENSI. DIOECE-
SI. ILLUC. TRANSTULERAT. COLLO-
CATÆ. FUERUNT
M. H. P

NO.

NOTÆ.

1. **B**OCA.] Brunisbergam castra Caroli Magni prælium cum Saxonibus in transitu Visurgis, & diuturna obsidio; *Bocam* non minus ejusdem hospitium, pax & religio, ab Astronom. in Annal. rerum gest. à Carolo Magno apud Reuberum, Auctore vitæ Caroli Magni edit. à Pithæo, Annal. Canisii, Adelmo, Poëta Anonymo, Reginone, & literis antiquis commemorata commendant, & dignam monumento reddunt.

2. **L**UPPIA.] Ubi etiamnum arx, vicus & præfectura *Boca* appellata superest, sunt qui castrum stetisse opinentur, de quo Astronomus: *Eresburgo castro, quod dirutum erat, restaurato, alioque castello super Lippiam extructo, & in utroque non modico præsidio relicto, ipse in Galliam reversus.* Quod Henricus de Hervordia, quem sequitur Rolevingius, *Vechtelar* appellatum scribit, & Cleinsorgius Lipstadii collocat: Wittius verò Leisbornensis monachus, nomen ei fuisse putat *Borchvechteler*, impositumque Glennæ flumini, haud procul Lipstadio. Verosimilius Gobelinus Persona, & Panegyri. Paderborn. rudibus antiqui Alifonis, prope Luppia caput, ubi Carolus castra tunc habebat, inædificatum hoc castellum, & Francos illic stationem egisse putant, ut eo in loco, ubi facilis esset Westphalis ad Angarios, & ab his ad Westphalos comœatio, nullo negotio utrosque in officio contineret. Quod & sub Augusto impulit Drusum, ut munitionibus locum circumdaret, poneretque ibi Romana castra ad coercendas Rhenum inter & Visurgim sitas nationes. *Sancta* deinde memoria **BADURADUS** Episcopus Paderbornensis, ossa *B. Landolini*, cujus honori dicatum templum *Boca* hodieum exstat, è dioecesi Cameracensi translata, *Boca* collocavit; quæ ad annum usque 1101. religiosè asservata. Paucis annis antè, Monasterium ordin. S. Benedicti super eadem sacra ossa Erpo Comes de Padberg, consilio & adjutorio Henrici de Werle Paderbornensis Episcopi, inchoavit.

IN nomine Domini. Erpo dictus Comes in Patberg, ad notitiam omnium fidelium pervenire desideramus, quod nos ad honorem Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ ejus Genitricis Virginis Mariae, & super reverenda ossa beati Landolini Confessoris, quæ sanctæ memoriæ Baduradus Paderbornensis Episcopus de diocesi Cameracensi transtulit, & in loco, qui dicitur BOCA, integraliter deportavit, novellam plantationem religionis S. Benedicti construximus, super fluviū, qui dicitur Lippia; quod opus structurae meæ consilio & adjutorio Domini Henrici Paderbornensis Episcopi inceptum, Comites de Nitehe minis & terroribus, ne perficeretur, impediunt, asserentes se veros heredes loci illius esse post mortem Dominae Beatricis conjugis nostræ. Unde inito consilio prædicti Episcopi, transmigravimus Abbatem & fratres ejus, qui cum ipso erant, in villam nostram, quæ vocatur Fletorp, & ibi incepimus structuram nostram consummare, anno gratiæ millesimo centesimo primo, ad honorem Piæ Matris, & ut ardentius instarem, benignissimus Dominus flagello suo me torpentem excitavit hoc modo. Quodam tempore oppidanis in Florhusen fortè injustè in tantum offensus, ut incendio oppidum totaliter destruere & consumere vellem, etiam ignem immittendo; quidam de ipsis oppidanis ad Ecclesiam sancti Magni gloriosi Martyris fugientes imaginem Crucifixi Domini raperunt, & eam ferentes obviam mihi furenti processerunt. At ego rationem præ furore non capiens, ad portitores crucifixi evaginato gladio, ut stultus, miser irrupi, & quod crucifixo pro corona capiti impositum est, percussi, & partem in terram dejeci: Nec sine mora ultio divina defuit, nam digiti mei, quibus ferrum ad contumeliam sanctarum reliquiarum strinxeram, & manus involam contracti, præsentiam æterni judicis ibi adesse & iram persensi. Tunc igitur ejus flagello castigatus, & tamen de eo quod scriptum est, flagellat omnem filium quem recipit, fiduciam sumens, præsumebam à misericordia Dei me diligi, quod merebar affligi, præfatæ Ecclesiæ beati Magni de meis possessionibus mansum unum, & Monasterio meo Fletorpeni omnia mea & me ipsum, Ministeriales meos cum beneficiis & possessionibus, servos omnes mihi bene in hoc consentientes, Dominae meæ perpetuæ Virgini Mariæ contradidi. Con-

R

sti-

stituo, & presenti scripto sigillo nostro roborato jubeo, ut post mortem meam aliam personam Ecclesiasticam Abbas, & qui cum eo sunt fratres eligant, & ei proprietatem Monasterii mei tradant; & ejus consilio & permissione, Advocatum ad tempus unius anni vel duorum, si opus sit, eligant: finito verò Advocatie sue termino, iterum, si necesse sit, non de progenie priorum, sed alium; ut caveatur ne aliquis in Advocatia hereditario jure succedere possit. Ministeriales mei qui modò sunt, Ministeriales Monasterii, in quacunque parochia moriantur, sepulturam in predicto meo Monasterio eligant & habeant, & optimum equum, quem quis habeat, & arma ibidem offerat. Jura verò in accipiendis vel dandis hereditatibus, secundum jura Ministerialium ubi se tradiderint habeant. Actum Anno M. C. IV. tertio nonas Julii.

Anno verò 1371. Bernardus de Nörde Eques, arcem *Bocam*, Henrici Episcopi, & successorum ejus, feudum *ligium* semper fore professus, exstruxit; filius Bernardus sacellum ibidem condidit, quod ejus nepos Philippus Westphaliæ & Angariæ Marescallus, & conjuge defunctâ Præpositus Monasteriensis, insigni sacrâ supellectile, & sacrarum reliquiarum atque indulgentiarum thesauro locupletavit. Arcem quidem, stirpe Bernardi conditoris extinctâ, saculo proximè præterito à Theodoro Furstenbergio Paderborn. Episcopo recuperatam, Anno 1646. Sueci unâ cum sacello incendere; verum eandem Theodorus Adolphus Episcopus Paderbornensis instauravit munivitque. Hicigitur locus, si Reinero Reineccio, in Poëtam Anonymum notas componenti, in mentem venisset, minimè is dubitasset, utrum quæ Annales Francorum de *Boca* memorant, sint de Monasterio S. Menolfi, an de *Buftenborg* arce ditionis Schawenburgicæ intelligenda; cum hæc trans *Visurgim* in *Ostfalis* sita, illud verò *Bödefe* semper fuerit appellatum.

3. BOCA VETUS CAROLO MEMORABILIS HOSPITE.]
Astronomus: *Indè reversus cum in pagum qui Buchi vocatur pervenisset.* Poëta Anonymus:

In pagum rediit quem dicunt nomine БУККИ.

Non

Non postrema loci alicujus gloria censetur, Cæsarem Regemque hospitio excepisse. quàm multa hac sola de causa monumenta posita?

4. PAGUS.] Antiqua regionum agrorumque in pagos divisio. De Numa Pompilio, Dio & Plutarchus tradiderunt: *Divisit totam regionem in partes, quas pagos nominavit.* Eodem modò *Helvetia*, Cæsar. lib. 1. *Suevia*, idem lib. 4. *Alemania*, Ammian. Marcellin. lib. 16. *Germania omnis*, Cluver. præcipuè verò *Saxonia* in pagos distributa erat. Meibom. in comment. de pagis Saxon. Præter *Bocensem* complures in historia Francica, Imperatorum Regumque Saxonorum diplomatis, & antiquarum donationum literis pagi nominantur, plerique toti, nonnulli ex parte Ecclesiæ Paderbornensi donati: nimirum, *Aga*, *Almenga* sive *Almunga*, *Auga*, *Engere*, *Hefsi*, *Hemmerveldun*, *Hertega*, *Hutagoe*, *Lacni*, *Lisna*, *Morunga*, *Nihterga*, *Paterga*, *Rittega*, *Sorehtfeld*, *Treveresga*, *Treini*, *Thietmelli*, *Tilichi*, *Ventzga*, *Wessiga*, *Wetiga*, *Westphalon*. Significabatur itaque hoc nomine non vicus, sed major minorve amplioris regionis tractus, non paucos vicos villasque complectens; sæpe magnæ provinciæ partem veteres Germani *Gaw/Börde*/Saxones verò pagos *Scyre* vocabant: unde *Warwickscyre*, *Nicolscyre*, *Leycesterscyre*, &c. appellationem in venerunt. Lindenbrogius in glossario Cod. LL. antiquar. Desiit hæc appellatio paulatim circa annum 1100. cum pagi in Ducatus, Principatus, diversi generis Comitatus, migrarunt, ac hæreditario jure possideri coepti. In his pagis Duces, Principes, Satrapæ, Comites jus dicebant. Cæsar. lib. 6. Comm. *In pace nullus est communis magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos jus dicunt, controversiasque minuunt.* Tacit. de morib. German. *Eliguntur principes, qui jura per pagos vicosque reddunt.* Poëta Anonym.

Sed variis divisa modis plebs omnis habebat,

Quot pagos, tot panè Duces.

Beda hist. Ecclesiast. lib. 5. cap. 11. Rolevingius: *Regem antiqui Saxones non habebant, sed per pagos Satrapas constitutos.* Qui Satrapæ in generali conventu designabantur, quem Saxones, teste auctore vitæ S. Lebvini, quotannis in *Marcalo* ad *Visurgim* celebrabant. A

Caroli Magni demum tempore Comitum nomen usurpari coeptum. Hinc Saxones & reliqui Germani quoties situm loci exprimere volebant, in quo pago, & pagus in cuius Comitatu esset, soliti describere. Exempli causâ, diplomata S. Henrici Imper. Anno 1012. Ecclesiæ Paderborn. data, memorant: *Curtem Honstede in pago Rittiga, in Comitatu Bernardi. Anno 1019. Abbatiam Scheldice sitam in pago Westiga, & Comitatu Friderici Comitiss. Conradi Imperatoris, Anno 1027. Curtem Ervite in pago Engere, in Comitatu Marquardi. Anno 1030. predium Padberg in pago Nithega, & Comitatu Haholdi. Anno 1033. in loco Halmvuardeshusen, in Comitatu Bennonis Comitiss, & pago Angera sito.*

5. ANGARIOS VIDIT.] Vita Caroli Magni apud Pithæum: *Indè revertente Domno mitissimo Rege Carolo, venerunt Angarii in pago Bocensi, unâ cum Brunone & reliquis optimatibus eorum, & dederunt ei obsides. Annal. Francor. apud Canisium: Similiter indè jam revertente mitissimo Domino Rege, venerunt Angarij, in pago qui dicitur Buckhi, unâ cum Brunone, & reliquis optimatibus eorum, & dederunt ei obsides sicut Aufrasi.* Regino in Chronic. *Simul eò revertente venerunt Angarii in pagum qui dicitur Bucki, unâ cum Brunone duce eorum, & fecerunt sicut Orientales Saxones fecerant. Annal. Franc. apud Reuber. Anno 775. Indè reversus cum in pagum, qui Buchi vocatur, pervenisset, Angarii cum suis primoribus ei occurrerunt, & sicut Ostfali, juxta quod Rex imperaverat, obsides & sacramenta dederunt. Imitati sunt hîc Angarij majores suos Angrivarios, de quibus Tacit. lib. 2. Annal. Mox bellum in Angrivarios Stertinio mandat, nî deditianem properavissent, atque illi supplices nihil abnuendo veniam omnium accepere. Rectè utrique, cum hi Germanici Cæsaris, illi verò Caroli potentia impares se agnoscerent. Quamobrem etsi tot insignes inter Visurgim & Rhenum populi, Sicambri, Bructerj, Tencteri, Usipetes, Dulgibini, Tubantes, Marsi, vel translatis, vel excisi, vel emigrarint, vel vetus nomen amiserint, atque in unum cum Francis primùm, deinde cum Saxonibus populum coaluerint; mansit tamen semper, & cum finibus Angrivariorum seu Angariorum, fama, nobilitas & potentia crevit. Adjungere se quidem Saxonibus, sed ita ut Angarii appellari non desierint; in tres enim populos*

puſos Saxoniam tota, Westphalos, Angarios, & Ostphalos, diuſa olim fuit. Poëta Anonym. lib. 1. Widekind. lib. 1. Quem locum in hac diuſione obtinuerint, facile tum ex eo, quòd ex Angariis Widichindus fuerit, ad cujus poſteros Saxoniam uniuſa, & imperium Romanum poſtea peruenit, tum ex amplitudine provincie colligi poteſt. Habitauerunt enim primùm Angarii, à campeſtri planitie, van den Angern/ ut contra Marſi & Bruçteri à paludibus dicti, AD CONFLUENTES ANAGRI ET ALBIS, ubi Angermunda; & hæc antiquiſſima eorum ſedes. Reinerus Reineccius. INTER AMISIUM ET VISURGIM, ad cuius lacum caſtra metanti Germanico, Angrivariorum à tergo deſectio nuntiata, & mox vindicata. Tacitus, Cluver. BRUNISBERGÆ, arce à Brunone Angrivariorum duce, & deſectionis huius auctore inchoatâ. AD DIMOLAM, ubi Helmersſa, quæ in diplom. Chuonradi Imper. Anno 1033. locus vocatur in pago Angeri ſitus. IN COMITATU RAVENSBERGENSI, in quo vicus Enger/ & ſedes Widichindi. IN FINIBUS BRUÇTERORUM, juxta Tençteros, atque poſt Dulgibinos & Chaſuaros. Tacit. de morib. German. Juxta Tençteros Bruçteri olim occurrebant: nunc Chamavos & Angrivarios immiſſaſſe narratur, pulſis Bruçteris. Angrivarios & Chamavos à tergo Dulgibini, & Chaſuari cludunt. INTER OSTFALOS ET WESTFALOS, ab Auſtro Francis, ex Aquilone Oceano propinqui Poëta Anonymus:

*Inter prædictos mediâ regione morantur
Angarii, populus Saxonum tertius; horum
Patria Francorum terris ſociatur ab Auſtro,
Oceanoque eadem conjungitur ex Aquilone.*

AD CAPUT AMISII, Altham. INTER EJUSDEM ET LUPPIÆ RIPAS, BOCÆ, Winckelmannus. IN ERUITE, Diploma Conradi Salici, quo Meinwerco Episcop. Paderborn, curtem imperialem Ervete in pago Engeri, in Comitatu Marquwardi, Anno 1027. donavit. IN DUCATU ANGARIÆ, SUSATI capite gentis, WERLIS, ARENSBERGÆ, literæ Friderici Com. apud Cleinsorgium, datæ in caſtro Arnsberg, pago Engern. Fortaſſis etiam in DUCATU MONTANO, in quo Anger fluvius, Angerort & Angermunda oppida.

6. ANGARIÆ GENS.] Ab Angariis dictus vicus *Engern* / oppidum olim non incelebre, tempore belli Saxonici; cujus adversus Francos auctor & dux fuit Widichindus, in potestatem Caroli Magni devenit. Sed ubi Christianam religionem amplexus Widichindus cum Carolo pacem fecit, Angaria ad ipsum rediit. Quæ cum deinde cum reliquo Saxoniarum & Westphaliarum Ducatu aliquoties dominos mutasset, tandem post Henrici Leonis calamitatem cessisse Comitibus Lippiensibus perhibetur. Ex his Simon Bernardi filius acerrimas cum Osnabrugensibus simultates habuit, & anno 1299. ex arcibus *Angaria* & *Rheda*, magnis eos cladibus affecit. Quas injurias Ludovicus Osnabrugensis Episcopus à Comitibus de Ravensberg haud inultas passus, Simonem, prælio victor cepit, Osnabrugam deduxit, & dura in custodia ferè per sexennium detinuit; donec Anno 1305. die S. Kiliani in Scottmar, eâ, inter alias, conditione liberatus fuit, ut *Angaria* arcem & mœnia solo æquaret. Chronic. Osnabrug. Hermannus Hamelmannus in Genealog. Comitum Lippiens. Pideritius in Chronic. Lippiens. pag. 504. Rein. Reineccius in Commentar. de Angrivariis & Angaria. Qui hoc insuper addit: *Interea tamen jus, nomen & magistratus civitatis Angariae retinet, cum alioqui planè vicum referat. mansit & colli, in quo arx sita fuit, nomen: appellatur enim die Burgstede. Collis autem in quo positum est fanum S. Dionysii, quod unà cum collegio Canoniorum Widichindus illic condidit, eo, qui arcem habet, editior est.* Illo in fano Mausolæum habet Widichindus, quem anno 807. Letznerus & Reineccius, anno 812. Wittius & Cleinsorgius, alii vero anno 805. & quidem in prælio à Geroldo Suevorum Duce, ut vult Crantzius l. 2. Sax. c. 24. casum fuisse affirmant. Cujus effigiem, ut nunc est, affabrè designatam hîc proponimus.

Carolus IV. Imperator anno 1377. 18. Novembris Bilefeldiam ap-
 pulsus, cum audisset in vicinia in vico *Angaria* superesse Widichin-
 di M. Saxonum Ducis quondam celeberrimi, antiqui operis sepul-
 chrum, visendi gratiâ eò divertit. Erat tum temporis tumba vetusta-
 te non nihil deformata, quod non ferens Cæsar, interpolari renova-
 rique eam jussit, additis ad caput Caroli Magni ad pedes Regni Bo-
 hemici insignibus: nempe Leone flavo, cum cauda bifurcata in pu-
 niceo campo. Meibom. in notis ad Chronic. Comitum Schawen-
 burg.

burg. Imitatus in hoc Ottonem III. Imperatorem, quem in Westphaliam profectum, Wildeshufii primorum Saxoniae Principum è Widichindea stirpe Majorum suorum monumenta inspexisse, auctor est Crantzius lib. 4. Saxon. cap. 23. Fabricius in origin. Saxon. & meminit Adam Bremens. lib. 2. cap. 14. Caterum, ut hoc breviter moneam, antiqua sepulchri inscriptio, quam habet Wittius, Cleinsorgius & alii, ab hodierna aliquantulum discrepat; & fortè emendatius, *claudit loco munit, & sanat loco salvat*, in ea legetur. *Angariense* indè collegium auctoritate Pontificiâ anno 1414. 16. Januarii translatum, Hervordiam migravit cum cineribus Widichindi, qui cistæ lignæ parum reverenter inclusi, unâ cum aliis quibusdam cimeliis ex *Angaria* asportatis, solent advenis commonstrari. Quare falli videtur Crantzius, auctor Chron. Saxon. & Bernardus Wittius, qui Widichindi reliquias ab Henrico Aucupe Paderbornam transportatas, ibique reconditas esse tradiderunt.

7. SI SUB REGE PIO.] Claudian. in secundo Consulatu Stiliconis lib. 2.

*Fallitur egregio quisquis sub Principe credit
Servitium. nunquam libertas gratior extat,
Quàm sub Rege pio.*

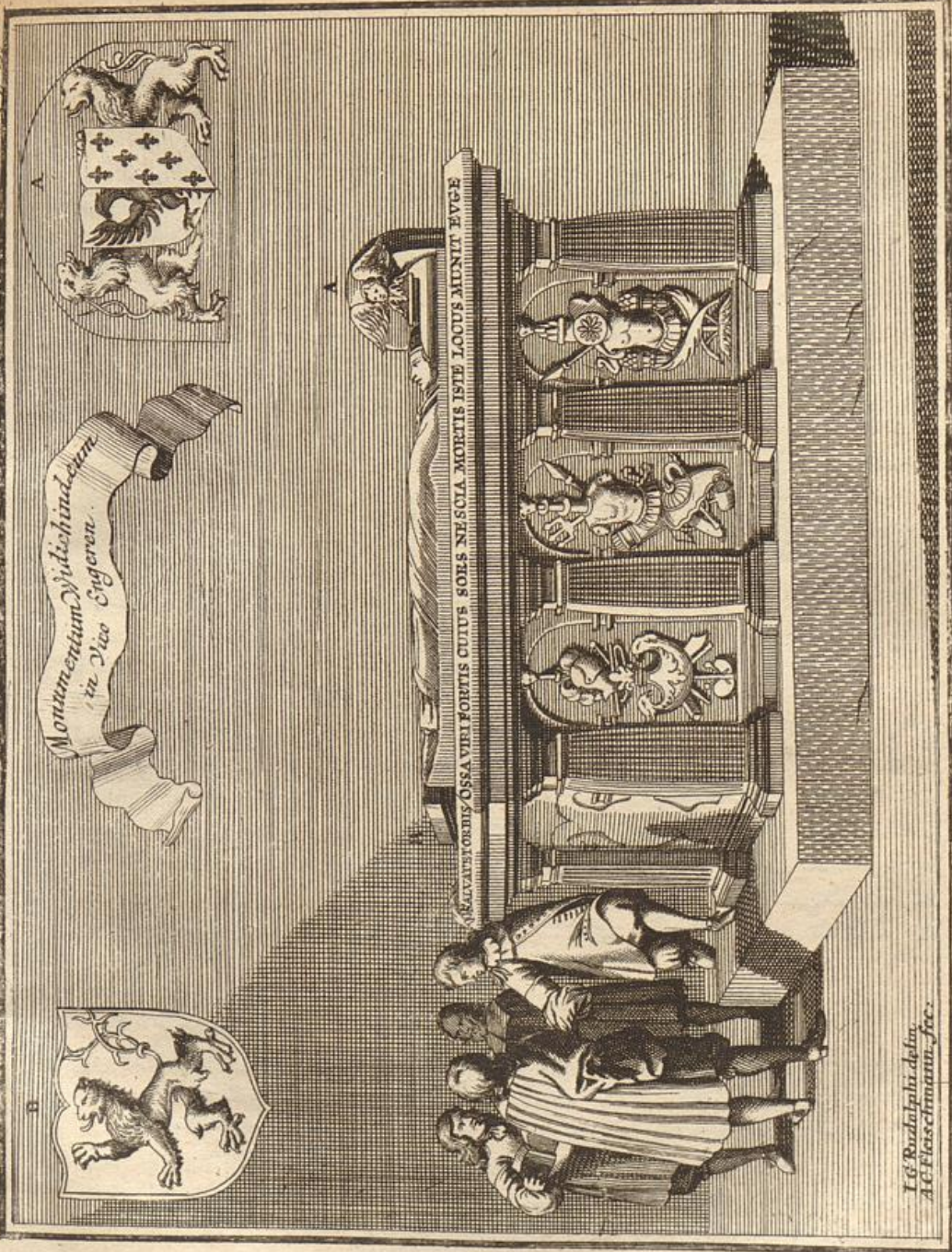
Sub quo optimus reipub. status, Senec. lib. 2. de benefic. & *principatus ac libertas miscentur*: Tacit. in vit. Julii Agricol. seu ut cum Polybio lib. 6. planius dixerò, *in quo justitia & clementia vigent*. Id quod idem Tacit. lib. 12. Annal. Princeps videlicet *non dominationem & servos, sed rectorem & cives cogitet, clementiamque & justitiam capestat*. Hæc illa cælestia Principum dona sunt, quibus militant, & Rempub. feliciter administrant. His tamen ut cæteris virtutibus prudentia moderatrix adsit, temperamentumque præscribat, ne justitia severitate in sævitiam, & clementia impunitate scelerum in segnitiam transeat. Innumera horum sapientum Principum exempla nobis omnia historiæ monumenta dedere. Hic unus nobis Carolus Magnus Regum & Cæsarum sapientissimus occurrit, qui admirabili rerum successu justitiam cum clementia miscuit.

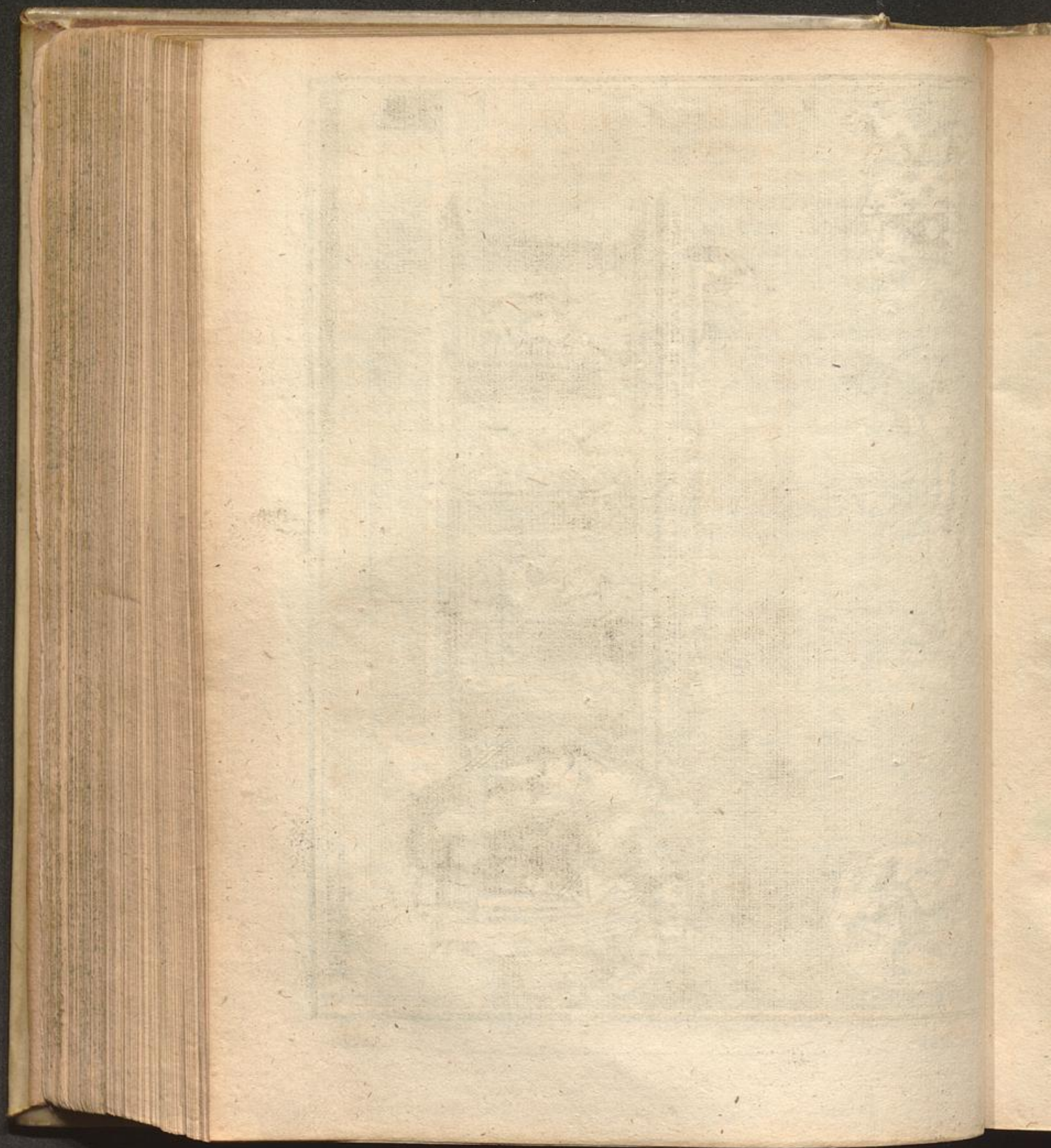
Bellum ille suscepit contra Saxones anno Christi DCCCLXXII. gessitque in trigessimum tertium annum adversus gentem bellicosam & liberatatis

tatis amantem, quod virtutis fuit; sed quoties illa, quod crimini datum, perfidia & rebellis post juratam fidem ad arma resiliit? Testem Eginhardum audiamus. *Difficile dictu est, quoties superati ac supplices Regi se dediderint, imperata facturos polliciti sint, obsides qui imperabantur, absque dilatione dederint, Legatos qui mittebantur susceperint, aliquoties ita domiti & emolliti, ut & cultum demonum dimittere, & Christiana religioni se subdere velle promitterent; Sed sicut ad haec facienda prona, sic ad eadem pervertenda semper fuere praecipites: ut non facile estimari possit, ad utrum horum faciliores verius dici possint. Quippe cum post inchoatum cum eis bellum vix annus unus exactus sit, quo non ab eis huiusmodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tamen adversis quam prosperis constantia mentis, nullam eorum mutabilitatem vel vinci poterat, vel ab iis quae agere coeperat defatigari. Et quanta in his iustitia? dum nunquam eos huiusmodi aliquid perpetrantes impunè ferre passus est. Quanta simul clementia? dum toties perfidos in gratiam recepit, foedera alia super alia iniit, obsides admisit, ratus gentem humanitate prius quam severitate vincendam; viderique poterat, non tam iustitiae quam clementiae terminos transire, toties perjuram genti fidendo ignoscendoque. Cassiodori hic illud recolas lib. xi. Var. Lect. *Benigni Principis est ad clementiam commodum, transire interdum terminos aequitatis, quando misericordia est, cui omnes virtutes cedere honorabiliter non recusant.* Sed barbari erant Saxones, *quibus nec ara, nec fides, nec ulla firma pactio est:* Et Carolus ubi compertum habuit indulgentiam suam gentis perfidiam alii, provocari ferociam, illud majestatem regiam Francorumque nomen; mutatam scenam severitatem advocavit, sed poenam primum mitiore suetaque in his, terrendo, minando, vastandoque agros: quibus cum Saxones nihil à perfidia & ferocia remitterent, redirentque ad perduellionis arma, immisi exercitus, qui ferro flammâque grassarentur. Verum cum nec hisce impetraret, ut juramento fidei pactisque starent, ad acerbiora progressus, anno demum belli Saxonici decimo, Christi DCCLXXXII. *super Alleram fluvium in loco qui Ferde vocatur, estque is, ubi post Verdensem Ecclesiam constituit, unâ die quatuor millia & quingentos Saxonum manu carnificis capite**

reple-

imā
le-
a-
riti
tos
elle
er-
um
um
odi
in
ta-
Et
pe-
co-
ad-
m;
ns-
il-
m-
or-
ed
da-
er-
m-
im
os:
nt-
quo
dei
xo-
qui
uit,
pi-
le-

te plecti iussit. Francorum Annales. Durum, inquires, supplicium! sed barbari toties perfidi & perduelles, non aliter, quàm barbarum in modum tractari merebantur. Neque tamen hoc supplicio gens aut territa aut emollita, aut ad quietem & obedientiam se duci passà; altero mox anno multò furiosius rebellando ad arma rediit, productumque bellum, donec anno Christi DCCCIV, victor ad Albim cum exercitu progressus, decem hominum millia ex iis qui utrasque ripas Albis incolebant, cum uxoribus & liberis sublatis transferret, & huc atque illuc per Galliam & Germaniam distribueret. Eginhard. in Carolo Magno & Franc. Annal. Hæc postremâ gentis castigatione, bellum trigintatrium annorum ita finitum est, ut abjecto demonum cultu & relictis patriis ceremoniis, Christianæ fidei ac religionis sacramenta perciperent, Saxonesq; Francis consociati in unum populum & regnum transirent. Eginhard. in vit. Caroli Magni hæc justitiæ fuerunt, simulque clementiæ, plusquam regiæ. Nam cum omnes perduelles capite plectere, gentemque totam excindere liceret, sanguini pepercit, & exilii poenâ multavit. Senecam hîc probes lib. de Clement. *Principi non minùs turpia multa supplicia, quàm medicofunera.* Et cum supplices se sisterent perduelles, totam adeò gentem, condonatione omnium scelerum factâ, in gratiam recepit, unâque demum clementiâ gentis pertinaciam & ferociam vicit. Non hîc stitit pietas & clementia Caroli Imperatoris. Quippe, cum ex tam ærumnoso bello, & tanto Francorum sanguine victam prostratamque gentem, ad omne servitii genus sibi obnoxiam haberet; ille tamen pristinæ libertati donatam, & omni debito censu solutam pronunciavit, ut in diplomatis profiteretur Carolus. Hoc illud Poætæ nostri de Carolo:

*Plus Regis pietas, & munificentia fecit,
Quàm terror.*

Ac nulli hominum generi magis ex hac victoria consultum voluit, quàm Sacerdotibus. Nec enim decimarum pensitatione solum Saxoniam illis tributariam fecit: sed & in Episcoporum dioceses divisit, magnamque partem eorum imperio subiecit; quòd religione per ipsos introductâ, & miti lenique eorum imperio gentem libertatis amantem, impatientemque alieni dominatûs, tolerabiliùs & tutiùs

S

regen-

regendam continendamque censeret. Longè enim *valentior amor ad obtinendum quod velis, quàm timor*, Plin. lib. 8. epist. ult. Imò ut Claudianus cecinit in Panegy. Mallii:

— *Peragit tranquilla potestas*

*Quod violenta nequit, mandataque fortiùs urget
Imperiosa quies.*

Celsère Ducibus, Comitibus & Præfectis sua ex hoc bello præmia & bona; at quibusnam ita stabili & hæreditariâ possessione in successores transmittenda ex hoc Caroli dono, ut Episcopis, quos Christianæ fidei doctores rectoresque populorum imposuit? Caroli munificentia inhæsit filius Ludovicus Pius Cæsar. Illius hoc elogium ab Helmoldo mediæ ætatis scriptore, lib. 1. cap. 4. *Postquam Carolus Francorum Rex & Romanorum Imperator Augustus cum magno bonorum fructu, addam & luctu, ad calos emigravit, Ludovicus filius ejus successit in regnum, qui paternis per omnia votis concordans, eadem liberalitate, quâ pater ejus erga cultum domus Dei, & omnem Clerum usus est, amplissimas regni divitias ad decorem & gloriam Ecclesiæ intorquens, in tantum, ut Episcopos, qui propter animarum regimen Principes sunt cæli, ipsi eosdem nihilominus Principes effecerit regni.* Quâ liberalitate hæc cæteri Imperatores ac Germaniæ Reges auxerint, singulorum diplomata & donationum tabulæ monstrabunt. At quantum hæc fata temporum contraxère? Postquam in aliam à Carolo religionem descivit pietas, & ex aureo illo itum est in ænea & ferrea sæcula, ac positâ tantisper togâ, sagum necesse fuit sumere pro Ecclesiæ possessionibus conservandis; donec postremum in multò iniquiora tempora conjecti sumus, quibus ipsa Christiana religio se divisit, ortumque est bellum Saxonicum, quo longè dispere, quàm à Carolo Magno pugnatum est causâ, refixisque tot donationum tabulis, interversa est prima illa Caroli Magni & tot inde Cæsarum ac Regum munificentia in Ecclesiam. Liceat nunc vetus illud Demadis dictum, sed inversum cum inverfo sæculo proferre: *Vide, ne dum terram defendis, calum amittas.* Et quanto hæc salutis periculo Ecclesiæ patrimonia quærantur, satis ex tanto Sapientum virorum numero, nos ipse Carolus docuit, cum jam ævo suo potentiores sibi persuaserant, posse Episcoporum & Abbatum bona dividi trahique in res suas. Hinc anno regni
sui

BONE SPIRITVS AVDIT OMNE MANDA

TVR HVND RREGEMQ VENERATVR EGROS HIC MORBIS DEI REX

HOC COLLEGIVM DIONISIANVM IN DEI OPT. MAX. HONOREM PRIVILEGIIS
REDITIBVS Q. DONATAVM FVNDAVIT ET CONFIRMAVIT OBITI ANO
CHRISTI DCCGVH RELICTO FILIO ET REGNI HEREDE WIGBERTO

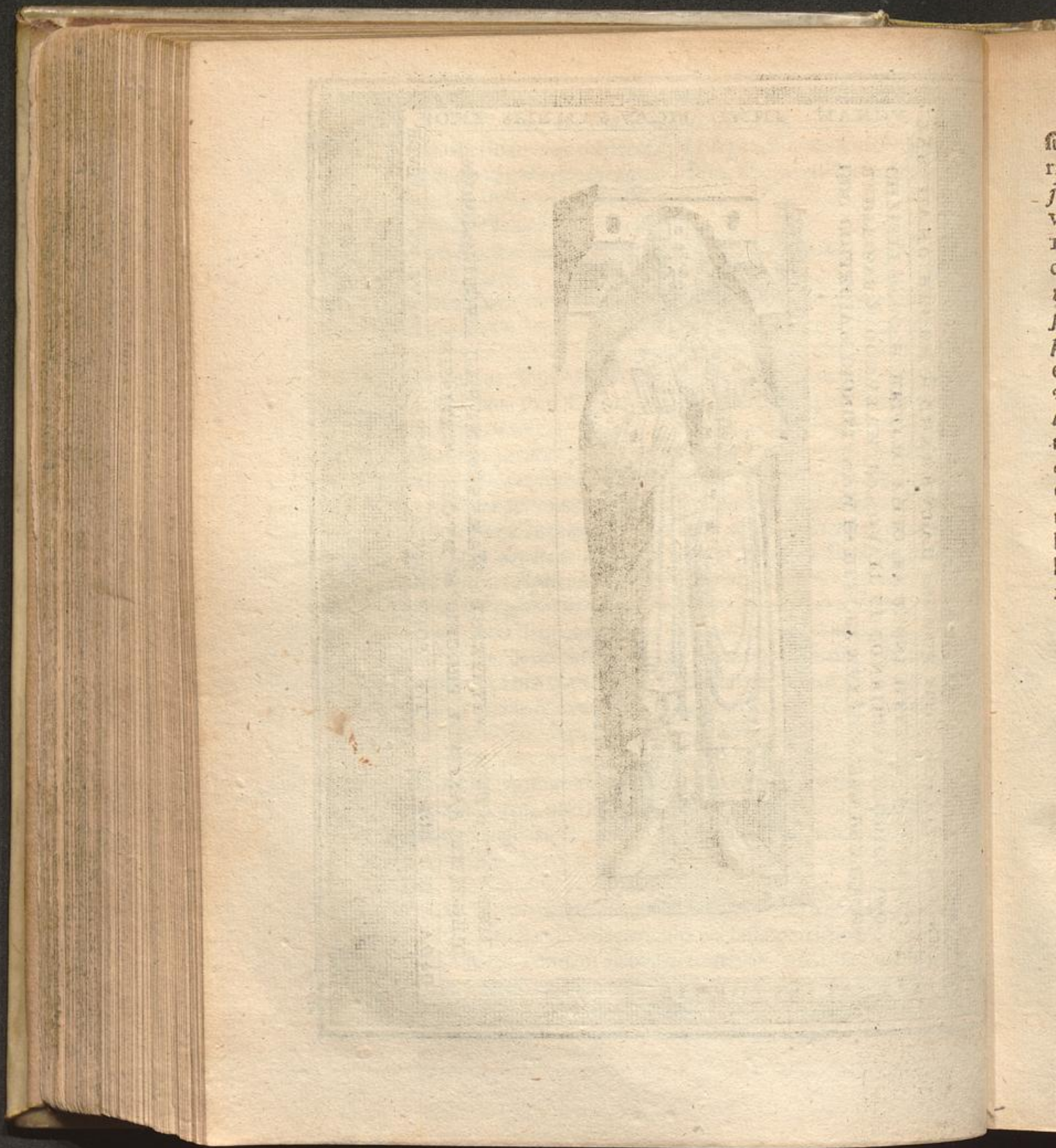

MONVMENTVM WITTIKINDI WARNECHINI FILII ANGRIVARIORVM
REGIS XII SAXONIAE PROCERVM DVVIS FORTISSIMI

OSSA VIRI FORTIS CVIVS SORS NESCIA MORTIS ISTE LOCVS MVNIT EVGE

SALVAT ET ORBIS

p. 138

sui XXI. Aquisgrani in palatio XIV. Aprilis, hęc lege, quę inter Capitularia ejus lib. I. cap. LXXXIII. refertur, cautum sancitumque voluit: *Quia juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus RES ECCLESIE VOTA ESSE FIDELIUM, PRETIA PECCATORUM, ET PATRIMONIA PAUPERUM, (Divi Prosperi dictum est lib. 12. de vita contempl. c. 9.) cuique non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opitulante conferre optamus. Tamen ut ab Ecclesiasticis de non dividendis rebus illius suspicionem dudum conceptam penitus amoveremus; statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus divisionem aut jacturam patiantur.* Patris exemplo statutoque inhęsit filius Ludovicus Pius Cęsar, idemque D. Prosperi dicto, quod legis instar receptum erat in Ecclesia, iterum sanxit in Concil. Aquisgranensi anno Imperii XXIII. ne vel Episcopi ipsi sibi potestatem sumant ab alienandi avertendique in profanos usus Ecclesię bona: uti hęc Can. VII. inter leges ejus Concilii tam sanctę pręscribuntur. Et Caroli quidem legem suprā relatam cüm expenderet Baronius ad annum Christi DCCLXXXIX. exclamat: Audiant hęc Principes, si Caroli summę glorię summique Imperii hęc æmuli, & æterni in cęlo regni ejus velint esse participes.

